

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja
pošto prejemana ali v Gorici na dom
pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „po-
stnicah“ se plačuje za navadno tristopno,
vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 20
soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu
v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“
in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo pod naslovom: Ured-
ništvo oziroma upravnijstvo v Pater-
nollijevi tiskarni v Gorici. — Rokopis
se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno
frankujejo. — Delalcem in drugim ne-
premožnim se naročnina sniža, ako se
oglasijo pri uredništvu.

Soča slovenskim rodoljubom.

Še dve številki s to izidete in končan bo IV. tečaj „Soče.“ Ko na to mislimo, vsiljuje se nam nekoliko vprašanj, kakoršne bi si moral staviti na koncu leta vsak pošten žurnalist, ki je ob enem pravi prijatelj svojega lista in vnet za glavne interese, koje isti list zastopa in zagovarja. Je-li bilo dobro, da se je tednik „Soča“ ustanovil? In če je tako, s kakošnimi uspehi se more do zdaj ponašati? V kakem oziru je njegovo delovanje naj bolje hasnilo in kako naj se zanaprej vede in za katere stvari naj se najodločnejše poganja, da bo de mogel o koncu V. svojega tečaja zraven sedanjih še nove uspehe in koristi svojega prizadevanja zabilježiti?

Da je naše politično društvo pravo zadelo, ko je resolucijo sklenilo, da se ima list „Soča“ ustanoviti, to nam jasno dokazuje lepo število zvestih naročnikov in duševnih podpirateljev, s katerimi se je mogel naš tednik od prvega začetka do danes neprestano ponašati in to vkljub velikim zaprekam, ki so se mu koj v začetku stavile, vkljub homatijam nasprotne stranke, vkljub nasprotnemu nujnemu priporočevanju celo iz posvočenega mesta—iz prižnice, vkljub neprestanim obrekljivim napadom vladnih in mračnjaških organov. Z n a r o d o m i k o in s v o b o d o se je vselej naprestrajeno potezala „Soča“ in s poštenim, dasiravno mnogokrat ostrim orojem so je pogumno v boj spuščala zoper vladne moze in sisteme, kateri so izpodirali in še izpodirajo mili naš jezik v šolah, v uradih in sploh v javnem življenji, dalje zoper vse one, kateri so mali pa krepki naš narod v javnih listih in govorih smešili ali napadali in enako zoper one, kateri zagovarjajo nevarni princip, da pot na Slovensko pelje s k o z i R i m. Ker je sreča vsakega naroda naj bolje odvisna od ljudske omike, je „Soča“ kolikor je le bilo mogoče, pri vsaki priliki svoj glas povzdigala za pomnoženje dobrih ljudskih šol, katerih je povsod na Slovenskem še veliko pomanjkanje; a zanimala se je tudi za srednje in više šole ter živo priporočala obilno deležitev kmetijskega poduka budisi v naši deželni šoli boljši pri javnih redava jih in poskušnjah List sam je priobčil mnogo podučnih člankov raznovrstnega zadržaja. Da se je „Soča“ postavila na čisto s v o b o d n o s t n o s t a l i š č e, s tem si je nekoliko časa m a t e r j a l n o škodila, a iskreni, za svobodo vneti rodoljubi so ji odpadnike kmalo nadomestili in zdaj je vesela, da ji ne treba svojega prepričanja samo mej vrstami kazati, ampak da je lahko,

kakoršno čuti, neprikrito svojim zvestim čitateljem razodeva. Ta uspeh jo najbolj veseli in na-nj je jako ponosna. In po tej poti hočemo naprej postopati.—

Kakor do sedaj, vzbujal bode naš list tudi za naprej narodno zavest med našim ljudstvom. V tem oziru se je pri nas v zadnjih letih mnogo storilo in morda nikder po Slovenskem s tolikim uspehom, kakor na Goriškem, kajti ne samo na taborjih in v društvenih javnih shodih je pokazalo naše ljudstvo, da je prebujeno in da visoko čisla svojo narodnost, to nam dokazujejo tudi naši vsi naši občinski uradi, naši cestni odbori, naši šolski svetovi in druge avtonomne oblasti, katere zdaj užije vse poslujejo in tudi z višimi gosposkami obnejuje v slovenskem jeziku in to če dalje gladkejšje in pravilnejše. To nij sicer zaslug samo našega lista, a kolikor je mogel, je vendar k temu pripomogel in bo v tem zmislu še dalje budil, opominjal in svaril take mlačne ali omahljive ljudske zastopnike, kateri se še niso mogli otresti starega kopita, ali pa se še vedno plaho vpogibajo poptujčevalnemu uplivu viših oblastij, ali pa se prepokorno sučejo po glavarstvenih migljajih. Se imamo ostro nabrušeno pero, koje mislimo brez prizanašanja vporabljam, kedar in koder bo treba, dokler ne bodo pred vsem vse naše avtonomne oblasti take, kakoršne morajo biti mej izključljivo slovenskim prebivalstvom. Pa tudi materjalnih interesov naše dežele in sploh cele slovenske domovine ne bomo nikakor prezirali, dobri spoznavajoči, da je narodni in sploh duševni razvoj v naj ožji zvezi z ljudskim blagostanjem. „Soča“ bode na eni strani še dalje razlagala vse to, kar bi vtagnlo gmotnemu blagru Slovencev v korist priti; na drugi strani bo pa tudi vlado in njene organe pri vsaki priliki opozorovala na potrebne naprave in podpore v povzdigo našega kmetijstva in obrtnijstva.

„Soča“ bode izhajala tudi v prihodnjem letu enkrat na teden v nespremenjeni obliki in naročniki jo bodo dobivali po enakih pogojih, kakor do zdaj; —le enega moramo posebno poudarjati; pošiljali jo bomo samo, komur bode točno predplačeval naročnino in takim, katere poznamo kot zanesljive plačevalce. Zanašamo se, da nas bodo naši prijatelji tudi za naprej v vsakem oziru zvesto podpirali; toda o tem spregovorimo še prihodnjič par resnih besedij. Danes priobčimo samo še eno prav zanimivo vest, katero poklonimo ne samo

vsem prijateljem naše stvari ampak posebno vsem slovenskim kmetovalcem kot darilo za praznike in za novo leto:

Po novem letu bode izhajal v Gorici, nov slovenski kmetijski list s podobami in sicer vsakih 14 dni ena cela pola. Prvi list pride na svitlo 15. januarja. Naslov, uredništvo in ceno novega lista priobčimo prihodnjič. Za danes omenjamo samo še to, da so pridobljene za to početje prav dobre moči, katere so se trdno navezale iz golega rodoljubja delati za kmetijski napredek po vsem Slovenskem. List se bode pečal samo s kmetijstvom, politično strankarstvo mu bode popolnoma tujo. „Naročniki Soče“ ga bodo lahko dobivali kot prilogo primerno ceneje.

(Več o tem v prilogi.)

Evropska politika

s posebnim ozirom na Avstrijo in Slovanstvo
sploh in na Slovence posebej.

III.

(govor V. Dolence pri obč. zboru pol. društva v Solkanu.)

Narodnostni princip, ki je glavni faktor vse novejšje politike, kakor sem že omenil, je tudi pri nas na Slovenskem pokazal svoj mogočen upliv: komaj je Avstrija postala ustavna država in so smeli avstrijski državljani svobodno izraziti svoje želje, smo mi Slovenci zdramili se iz dolgega spanja in smo od države zahtevali, da nas odreši nemškega tutorstva in da nam povrne vse narodnostne naše pravice. Te pravice je cesar sam obljubil svojim narodom z oktoberskim diplomom; a predno so se mogle mednarodne zadeve vrediti, je staro avstrijsko birokratsvo zedinjeno z nekaterimi zagriznjenimi, po nadvladali hrepenečimi Nemci osnovalo si mogočno stranko, ki se je krstila ustavoverno in katere nam je vse narodne in druge pravice prestrigla in nas Slovence smatra za svojo kulturno domeno. Mi Slovenci smo se od prvega začetka upirali germanizatorskim činom te državnozbornske večine, protestovali smo na mnogih taborjih proti takim nameram ter zahtevali vse naše naravne pravice, posebno pa, da se naš razkosan narod združi v eno administrativno celoto. Enako so tudi naši deželni in državni poslanci svoj glas povzdignili pri

LISTEK

Roža iz trnovskega gozda.

(Novelica iz prejšnjega stoletja.)

Ne očetu ubozega dekleta, ne Tonetu nij bilo znano, da je kedaj užje videla mladega grofa Charlesa; a v nedolžni blodnosti izpovedala se je da jo je blagi mladenič tudi nedolžno pustil, in Tone je dejal, da nij teh plemenitih grofov navada, da di grešili nad ubornim ljudstvom.

Trpinčila ga je vendar misel, da bi bila svoje srce, za katero se je vse svoje žive dni bojeval, v nepremišljenem trenutku vroče ljubezni darovala mladeniču, ki je tako visoko nad njo in njeno rodovino stal. Premagal je Tone svoje srčne muke, in rad bi bil to mrzlico v svoje žile zlił, da bi le ona ozdravila, in rad bi bi tam mesto nje ležal, da bi ona mogla se enkrat veseliti lepega solučnega dneva, katerega bi njena navzočnost še bolje okrasila. Bolestno bi bilo za njega, ko bi jo videl na družih prsih počivati, a neizmeruo žalostno bi bilo, ako bi jo smrtna kosa pokosila. Da bi nebesa le to osodo od nje odvrgla, njegova duša bi bila mirna. Tako je mislil in tarnal kmetski mladenič blazega občutka.

Po dolgem času se vzbudi Meta iz smrtnega spanja in njeno oko palo je na Tonetov obraz. Dolgo in resno je gledala ginjenega mladeniča, prišla se za čelo in jokala. „Je li moj oče mrtev in pokopan? Nij li umrl

žalosti in sramote zaradi hčere? O ne, naj se ne joče zaradi mene, jaz sem nedolžna. Tudi tebi, Tonče, dane besede nijsem prelomila, in je ne bom nigdar. Spominjam se dobro, ko sem ti pri bogu, pri solncu, ki je ravno za Mrzovcem zahajalo, prisegala. A jaz sem slabotna in revna. O Tone, povej mi vse, kar se je zgodilo. Sem li bila bolna? Jaz ne vem ničesar, tako divje in strašanske, tako žalostne in nesrečne so bile moje tisočere sanje.“ Ničesar jej nijšo prikrivali. Oče in brat povedala sta jej vse, kar je v boleznij govorila, kolikor sta mogla iz temnih besedij posneti. Nedolžno dekle tudi nij imelo k temu, ničesar pristaviti. Njena duša je bila mirna, tiha in srečna, ko jo je mrzlica popustila. Besede in podoba lepega gospodiča bile so jej le sanje. Bolezen in onemoglost sta jo zopet privede do prejšnjega priprostega življenja. V gozdni samoti omamil jej je bil blagi mladenič dušo, sree, vse; a prešlo je vse to in prosila je boga, da bi bilo tudi za vselej prešlo.

„Tonče, jaz bodem tvoja žena. Moja nagnenost do tebe je mirna in globoka, a ona—o bile so bežeče sanje!“

Tone se pripogne in poljubi njeno blede lice. „Da, Tone—nadaljuje—obljubila sem ti nekaj, da ne bom nobenega poročila, a sedaj ti obljubljam, da bom tvoja žena, če bog mojim besedam odpusti, katere na smrtni postelji izgovarjam. Rečem ti to, da boš vesel. Če mi bog življenje da, tebi bode posvedeno; če umrjem, pojdi z očetom za pogrebom in moli za-me. Jaz sem roža trnovska—saj veš, tako so me imenovali—in bela, blede in vela zadosta je sedaj uboga roža!“

Tone je radostno ljubezni polne besede poslušal, a v svoji notranjosti je sklenil, dekleta nigdar na njene besede spomniti, če bi po prestani boleznij slutil, da je je iz hvaležnosti in ne iz ljubezni izgovorila. S čisto in nesebično udanostjo stal je poleg njene postelje, če bi morda kaj potrebovala; in le s počevanjem in hvale omenil je mladega grofa, če se je govorica na to nanesla.

Meta se je čudila, da se mladi Charles za časa boleznij nič za njo ne zmeni in ihteče je pristavila: „Ljubezen, ki se na prvi pogled rname, nijma obstanka, a gotovo bi se bil jokal ob moji smrti.“

Tone jej je povedal, da je koj drugi dan po shodu na gori na Francosko šel svojega do smrti bolnega očeta obiskat, in da se nij še v grad vrnil; gospé in gospodice v gradu pa so vsak dan po njenem zdravju prašale, in tem se imamo veliko zahvaliti, ker so mnogo pripomogle. Meta je z veseljem slišala, da nij bila mej boleznijo tako zapuščena od gradske strani, še veča radost je obdajala njeno srce, ko je videla, da še Tone s tako hvalo zagovarja onega mladeniča, katerega je bila pred tedni preveč vdana. S to velikodušnostjo in s tem meškím zaupanjem pridobil si je Tone popolnoma njeno srce, in kolikokrat ga je sedaj videla, vselej so se jej vzbudili sopet isti občutki, katere je nedolžno srce prvič občutilo v Charlesovi bližini. Ljubila ga je skoro tako, kakor on njo, in imen brata in sestre, katerih sta se do zdaj posluževala, nijsta več rabila.

Meta zapustila je posteljo in kakor roža vzdignila je zopet vpalo glavico pred solčnimi žarki. Hodila je zopet v gozd, gonila je zopet svojo čedo na goro Tone

VI
vsaki priliki; pa vse to zastoni. Še pod Hohenvartovim ministerstvom smo se nadejali, da morda dobimo saj nekatere drobtince, a to ministerstvo je bilo izpodkopano še predno je moglo dovršiti svoj program in naša nada je zopet spavalala po vodi. Če so sploh Slovani a srečni, tako smo mi Slovenci med njimi najnesrečnejši, ker nas od ene strani pritiska germanizem, od druge italijanizem, od tretje pa izlajstvo, inditerenizem, koristolovje in nevednost naših lastnih sinov. Proti takim silam je resnično težavno upirati se in slovenski pravi rodoljubje mnogo trpe in potrebujejo posebne moralne moči, da v takem boju ne vpešajo ali celo obapajo.

Res je, da smo v malih letih sa na kmetih po osnovani mnogih čitalnic in po tabornih zbadali narodno zavest in da je zdaj že dosti takih Slovencev, kateri pri vsaki priliki in povsot trjajo svoje pravice, a jako težavno je predreti poslabšo v tako zvanih intelligentnih krogih, ker nekaterim Slovincem, namreč pa advokatom in notarjem je slovensčina le „pradejrd“, kakor bi rekel Nemec; in imamo med seboj celo mnogo takih mislovskih narav, ki rabijo narodnost le kot lestvino, da se po njej penikajo na višje stopnje dostojanstva ali pa blagostanja.

Omeid sem že, kako je pri nas z narodno šolo in moram priznati, da se pri nas na Goriškem saj nahajajo skoro izključivo rodoljubni ljudski učitelji, med tem ko je na Kranjskem nemškutarstvo v tej zadevi posebno, kjer je naša plitvost in moralno poznavanost, dosti škode napravilo. Naše duševne slabosti je v oski zvezi z gnoščno: naši narodi in filantroni zavodajo kaj nje imeti, zaželjenega uspeha; in to je pri nas narodnih zvežarjev, a večina hoče vsaj nje sebe zveličati; ker je tudi bog sebi najprej brado vstavil; neuspeh pa dostikrat zakrivi tudi neznanost in premala delatnost, premala pozrtvanost. Gledé političnega delatstva se je v zadnjih letih mnogo vstvarilo; časopisov imamo primerno dosti in dobro je to na vsak način, ker se je s tem močno razširil krog čitateljev — a na polji učenosti, poezije in kraoslovja plohi se je pri nas v zadnjih letih primerno dosti in v zgodlo, kar je močno obžalovati in je trba dosti trpsavati onim zavotom, ki bi morali iz vzvišenega stališča gojiti narodni napredek v tem obziru.

Iz te površne slike je razviljivo, da mi Slovenci imamo še dosti deli, predto se svojimi silami dospemo do take srrhe, da si vsajmo z dobro vestjo reči: naš narod je popolnoma zavarovan in ne more več propasti. A žalibože, da naš narod napredek ne zavrajo samo zunanji sovražniki in domaći nezvesti sinovi, ampak da se je nam vril še drugi sovražnik in ta je neestnost v lastnem tabru. Kakor pa cel Evropa, je jezuitizem v svojo zagozo tudi v naše narodno tlo zabil; samo s tem razlokom, da drugi veliki narodi ran tako ne občutijo, kakor naš mali narod. Na oni bojni klic, kateri se je izdal v Rimu, je tudi večina našega duhovstva, katero je pred nekajimi leti zadrženo s posvetnimi narodnaki delalo na polji narodnosti in napredka, stopila v bojne vrste ultramontanških čet in napovedala boj vsem tistim narodom, ki se nečejo vati rimski politiki. Reklo se nam je: Vera je prva in po tem se le narod; če hočete, da še z Vami sodelujmo, morate boriti se za vse predpravice katoliške cerkve, za posvetna oblast papeža itl. Vaša društva morate vse spremeniti v katoliška društva. Vi sami morate oireči se svobodi in napredku, kolikor to tirjajo interesi katoliške cerkve. Odgovarjali smo jim, da svobode in napredka ne žrtujemo, da bi bila velika nevarnost za naš narod, ko bi zaostajal za drugimi naprednejšimi narodi in da je naša prva za to mar, da rešimo narod itd.

se je večkrat z njo shajal, kakor v prejšnjih časih in ona mu je dala besedo, da bode njegova žena predno oramenj trnovski gozd. Bil je najrazumnejši in najlepši Trnovec, in ko se je čulo, da Meta in Tone bosta še letos mož in žena, čudil se nij nigdo, če tudi je marsigdo dejal, da so redkokrat oni srečni, koje uže nara-va sama združji.

Roža trnovska bila je sedaj lepa, kakor nigdar, in ko se je nekaj ob solnčnem zahodu domov vrnila, slišala je na poti konjev kopita, in v istem hipu bil je mladi Charles na njeni strani. Njene sanje so izginile, in srce jej nij trepetalo, ko je zalega mladeniča pogledala. Bil sem Jaleč, Metica, dejal je, daleč tam za hribi. Ti si pač slišala, da sem obiskal bolnega očeta. Ljubik sem ga, je pristavil, a bog mi ga je vzel, in solze se mu uderó po licih. Naj me svet zaničuje, kolikor hoče, nigdo mi ne more braniti, tebe za soprogo vzeti, Meta, za soprogo mojo, sludka Metica! In kaj je svet mena mar! Ti si mi z-majla in n bo!

Nemir in ljub zupolni mladenč nij se apal jej naravnost v obraz gledati; mislil je le na njeno zmotčenost, bojazen, njene vzdihaje, solze; mislil je na poljube, katere je na samotni mrgrič pritisnil na čelo, usta in lice le na pol bran čega se d khta. Z močno roko vzdignil jo na korja, in kakor blisk dirjala sta po goličavih, strmanah in tratah tako, da je bila popolnoma v omotici. Ljubeznjiva b so e šepetal jej je na uho, a Meta nij bila po pristavi bolzani nig ar tako mčn, kakor popreje, in zavrela se je še t daj, ko jo je mladi Charles s konja vzdignil. Kakor bi bila iz neba pa la, gledala je gori n znani kraj, in stoprv po d lžem času je spoznala, da je v gradu. To bo naše bivališče, dejal je mladenič. Ne boj se; veraj mi, jaz nijem

Od tega časa smo se Slovenci ločili v klerikalne in liberalne, vsaka stranka je očitno pokazala svojo barvo in klerikalni listi so nas liberalce začeli narodu črniti kot neverneže in obrekovati na vse mogoče načine. Mnenje naših ustov pa je bilo in je, da rimska politika je naravnost nasprotna narodnostnemu gibanju, da mi Slovenci moramo držati se take politike, ki nas ne loči od ogromne večine naših bratov in da se hočemo bojevati enino pod geslom: Vse za narod, napredek in svobodo!

Boj med nami pa je kmalo presgal vse meje, prišlo je tako daleč, da so klerikalci naravnost javno izrekli, da rajši volijo Nemškutarja, kakor liberalnega Slovence. Iz tega se razvidi, da je strast priklopela do vrhunca ter nadomestovala pametni prevdarek in umno razmislevanje; na tak način politikovati, se pravi sovražniku vrata na stečaj odpirati. Pri razvitih narodih se domače stranke kavsajo samo do neke meje, namreč zaradi principov; proti zunanjemu sovragu pa zmerom enino postopajo. Naši vrli bratje Hrvatje se v tem obziru posebno odlikujejo, oni gredo še dalje; hrvatsko svečenstvo d la v ljub rimskemu pritisku še zmotou skupaj z narodnimi naprednjaci na polji svobode in omiko naroda in zaradi tega na Hrvatskem vera prav nič ne peša, kakor bi pri nas ne, ko bi si naše duhovstvo reč mirno in resno premislilo in namesto fanatizma nekotiko tolerance uvajvalo. Naš sovražnik se veselil našega razpota in računi, koliko koristi mu bode donasal; uže so se začeli kazati nasledki osobnega strastnega kavsanja; škoda je, postala vsakteremu jasna in začu so patrijotični močje, premišljevali, kako bi se dan pametna sprava doseči, tudi časniki liberalni in klerikalni zanj pogostoma poudarjajo p mirenje in nekateri skupni koraki v ljubljanskem dež zboru in mirnejsa pisava časnikov kaže na resno prizadevanje v tem obziru. Jaz in drugi moji politični prijatelji Sočani uvidevamo nezgode izvirajoče iz te naše osobne kavsarije in nekoga združenja nam je silno potreba, ker drugače porabilo se bo v tem osobnem pikanju vse moči in marsikdo se bo naveličal ter obupal nad prihočnostjo našega naroda; a mi si pomirjenja ne mislimo tako, da bi odstopili od svojih svobodnostnih principov. Spoznamo sicer za jako potrebno, da se obe stranki v nekaterih slučajih posebno pa o času volitev zediniti, da se nam ne vrinja za zastopnike narodni nasprotniki; če se pa nij bati, da bi zmagali kak nasprotnik, naj dela vsaka stranka po svoje. Ogibajo naj se časniki osobnostim, katere naj le potim začno, kedar v narodnem interesu nij drugače pomagati. V tem zmislu si mi zli zedinenje slovenskih strank neobhodno potrebno; vsa druga vprašanja pa naj se mirno po časnikih in drugod razpravljajo in z una svilim mečem se bodo svobodnjaki borili za najlepše bisere človeštva. Gledé nas Sočanov moram opaziti, da moremo mi skleniti popolni mir le na stari pollagi izraženi v naših pravilih: mi se namreč potamo za svobodno samodelatnost naroda, v čisto verske zadeve se ne vtikamo, to pripustimo cerkvi sami.

V zmislu našega društva pa širi in bo širil tudi naš list mej narodom svobodna načela, vesenje do omike in vsakovrstnega napredka. s kratka potezal se bode odkritosrčno in ne bojazljivo za najlepše svrhe človeštva in delal zmerom po vseh danih mu močeh na to, da se naš narod reši duševne in materialne sužnosti, da postane doleten in začno pametno sam zase delati. S tem sem dovršil svojo razložbo in želim, da jo naše društvo na znanje vzame ter v tej zalevi svoje druge želje izrazi ali pa odobruje.

(Glej sporočilo ob obnem zboru v Solkanu v zadnjem listu)

neblag, in moja ljubezen do tebe je čista in prava. Kmalu bodeva zavezana — da, še danes boš moja. Vsa hne naj roka, ki te sedaj objemlje, vsahne naj jezik, ki ti sedaj o ljubezni govori, če te ne bom velno in vedno ljubil kot svojo zvesto ženko, draga Meta, moja roža! —

Utrujeno in onemoglo dekle nij moglo še odgovoriti. Sen, o katerem je mislila, da je za vselej zginil, pokazal se jej je v pravi podobi, in v njeni oblasti je bilo, postati sedaj žena mladeniča, do katerega je v svoji nedolžnosti in priprošnosti tako strastno gorela, in zaradi katerega bi jo bila skoro z življenjem skupila. Njegov duh je toplo dihal na njenih prsih, njegove čarobne besede so pretresale njeno srce, in ko bi bila pponosna, — in katero človeško srce nij? — dala bi mu roko in postala ljubeznjiva ženka premožnega in blazega grajščaka.

Lepa in prijetna ženska postava stopila je sedaj iz grajske veže; Meta zglejavša jo, pokleknila je pred njo. Videla jo je prvič tedaj, ko je jagode v grad nšla. Meta, dejala je gospodičina ljubeznjivo prijemši jo za roko, moj brat te ljubi, in on me je spregovaril, tebe za svojo sestro spoznati. Bratu ne morem ničesar oireči, in njegova žalost je moj ponos, morda neopravičen ponos, vničila. Hočš ga li vzeti, Meta? Hučš, uboga pasterica, biti žena mlademu dediču tega grida, potomcu plemenitega in slavnega rodu? Meta, ti si lepa, a si tudi dobra. Naj mi bog in moja mati odpustita, a ti moraš biti moja sestra. Glej! — moj brat pred nogami revne pasterice!

(Konec prihod.)

Dopisi.

V Gorici dne 23. decemb. (Izv. dop.) Danes končajo obravnave pred porotniki, katere so bile za to sesijo odločene. Bilo jih je sedem, prav različnega zadržaja, kakor se vidi iz kratkih poročil, priobčenih v našem listu na posebnem mestu. Ob eni teh obravnav smo v zadnjem listu jasno razkrili svoje misli, a članek je gosp. državnemu pravdniku tako dopal, da ga je za se shranil. Naj ga ima v božjem imenu, mi pa bomo v obče še mnogo govorili o porotni sodniji, kakoršna je zdaj v Gorici, in kakoršna mislimo, da bi morala biti.

Naši državni poslanci so se v nedeljo vrnili z Dunaja; prinesli so nam kot darilo za praznike in za novo leto več milijonov državnega deficita, predelsko železnico so pa za zdaj še v dunajski lesenjači pustili. Če se stvar iz vladno ustajškega stališča preudarja, se mora pač priznati, da bi bilo kaj nepriično, ako bi se to vprašanje še pred prihojnimi volitvami deželnih poslancev ugo lno rešilo. Prihodnje leto izteče namreč šestletna doba in bode tedaj nove volitve. Če nam poprej dovolje zaželeno železnico, na kake limanice bode pa potem vladni kandidati Tolmince in druga volilca lovili? Bog me, da Herbst bolje kalkulira, nego ministri sami!

Naš mestni magistrat se kaj počasi pripravlja, da bi izvršil ona prepotrebna dela, vsled katerih bi dobila Gorica obraz klimatičnega zdravstvenega kraja. Goričanje si r nijsmo žaba, a venar in rano od časa do časa kvakati vode, vode nam dajte za pijačo in za kopel! Kolikor je dobivamo po kronberškem volotoku, je res zdrava, a prvič je je še za pijačo premalo, drugič mora biti tudi mapečno napeljana, ker je po letu pretopla, po zimi premrzla. Kako si pa moremo misliti zdravstveni kraj brez kopelji, katere potrebuje zdrav in bolehav človek po zimi in po letu? Kopelj v bivši sladkornici, katera je samo po l tu rabljiva in kder se voda k večjemu enkrat v tednu odteka in s čisto nalomestuje, se pač ne more imenovati zdrava, še manje pa zdravstvena kopelj. Zato rj, kvakajmo le glasno naprej: vode, vode nam dajte, dokler je ne dobimo. Z boljši mestni tlak bi tudi trebalo kmalo skrbeti, kajti blato in prah, katera se po našem mestu zaporedoma vrstita, kakor lepi in deževni dnevi, tudi nikomur ne morje ngajati, najmanje pa onim, katere zapelje po Ozornigu pridobljen renomé Avstrijske „Nizze“, da zi hodijo sem zdravlja ali vsaj okrepčanja iskati Sveta gora in hribovi za njo hranijo dovelj sposobnega materijala za izvrsten mestni tlak in krepki Grgarski kamenjarji se gotovo ne bodo branili zasluzka.

Naš magistrat se pripravlja, da bi tudi svoj urad nekoliko višemšćansko prevredil, kar je sicer prav potrebno, ker sedajna uravnava v resnici nikakor ne zadostuje. Če se pomisli, da oskrbuje mestni zastop več zalogov, bolnišnico na dunajski cesti, da pobira znamenite mestne davščine, tlakovnino, štantnino i. t. d. in da ima, se ve, da tudi mnogo plačil, pa da pri vsem tem nema niti enega računarskega u. d. nika, je to pač velika napaka. Zlaj ji nameravajo s tem v okom priti, da ustanove pravilno vredjen računarski urad, kakor ga imajo vse druge veča aministrativne oblasti. Tudi tajništvo mislijo preuravnati, ter imenovati enega legalnega in enega aministrativnega tajnika, kar bi moralo ne bilo napečno.

Tukajšnje zabavno društvo „Concordia“, katero obstoji večinoma iz nemških elementov, je imelo v pretoklem tednu svoj ltni občni zbor zaradi volitve novega predsednika in oibora. Volitev ta se je Concordijancem tako važna zdela, da so napravili poprej poskusno volitev. To nam mora biti sploh v javnem življenju v izgled; v tem specijalnem primerljaji se pa vendar kaže, kakor bi ne bilo brez strankarstva tudi v tem društvu. Nekedaj je „Concordia“ slovela po svoji „Gemütlichkeit“. A te nij več, od kar so je v društvenih prostorih začela inšati modra, plamenita kri z navlažno mešćansko in uradniško. V preteklih dveh letih je predsedoval društvu Karol pl. Ritter, ltos so si pa izvolili za predsednika, čujte! tukajšnjega političkega šefa Barona Reehbacha. To tudi nekaj pomenja; ali je pa pomen društvu ugoden — to je drugo vprašanje, katero bode čas rešil.

Iz Gorice 17. decemb. (Izv. dop.) (Gospodarstvo na naši kmetijski soli.) Cenjeni Vaš list se kaj rad, peča z našo kmetijsko šolo in je o njej uže marsikaj zanimivega poročal. V nekem letošnjem listu je tudi pohvalno omenil sedajnega vodje, g. Angela Monā, kot praktičnega moža, o katerem se je nalejati, da bode šolo vse drugače uravala, nego nijgov prednik, puhloglavi O h l s e n. Žal mi je, da moram danes nekatere stvari razkriti, katere ne dajajo posebno ugodnega spričevala g. Monā. Gospodarstvo kmetijske šole je izključljivo v njegovih rokah, — pa je pri vsem tem tako slabo, da si slabšega ne morem misliti. Dovolite, da Vam razodenem danes samo glavne stvari.

Posestvo nad Ajševico, katero je kupila dežela z državno pomočjo za 14.000 gld., obdeluje jo kolonij. Domači kmetiji naj bližja senožit poi Kostanjevico je v zakup dana. Na kmetijskem poskuševališči nij skoro nikakega nadzorstva, vodje nij po cele mesece na polji ali v hlevu: praktični asistent, znan lan na kmetijski soli v Gorici, pisari v vodstveni pisar-

nici in na domestuje vodjo v šoli, to je preda-
va na mestu njega. V hlevu kmetijske šole strašna
zanemarjenost; krave, katere so dobile premije na Du-
najski razstavi, izgubile so mleko zaradi slabega
oskrbovanja; govori se, da so bile nekoliko časa celo
ušive, če niso še; volji so drugim izročeni; krave
najlahtnejšega, Pinčgavskega plemena se pa zlorab-
ijo za oranje, in to celo breje. Pomislite da
so razoravali s kravami njivo, na kateri je
rasla poprej globoko vkoreninjena Lucerna detelja!
Kaj pravite k temu; aline zasluži tak gospodar, ali kedor
je, da bi njega preloralo vpregli ter z debelim koncem
bičnika poganjali? Pridelek Lucernske detelje je ne-
koliko splešni in steljejo z njo prešiče m. To
vam je izgledno gospodarstvo, kaj ne, da vredno, da
je dežela in država na vsi moč podpira s tiskarji, ka-
teri jim od vseh strani odpadajo!

H koncu še pripovdko, katera morla ni prav re-
snična, a vsakakor karakteristična. Zena iz Goriške
okolice prižne svinjo k marjaseu kmetijske šole. A ko
zagleda veliko nesnaga v hlevu, se s zamisljivim posne-
hom obrne ter pravi: „Moj svinja je gospa, a vaš
marjasec je prava svinja!“

Iz Trsta 6. decembra (Izv. dop.) Namenil sem
danes piati o zavarovanju po našej okolici; opazoval
sem namreč večkrat, da kmet je celo premožnejši pose-
stnik v nekat. rih krajih niso zavarovane, kar jih je,
so pa večidel pri laški banki „Union“. Čuliti se mora
človek, kako da naši ljudje le po uju raše verjamejo,
ko domačinom, kateri lahko v materinem jeziku natan-
ko razložijo vse pogoje, ki jih zavarovalno društvo stavi.
Po okolici hodi nek lahon, kateri lovi ljudi, da bi se
pri njemu zavarovali, pa nit beselece ne ume sloven-
skega; vsiljuje pa svojo laško robo tako predrno, da se
je že marsikteri pri njemu zavaroval. Prip. ročam tu-
kaj vsem okoličanom, naj se nikakor ne zavarujejo pri
tujih bankah, saj imamo take domače zavode, kateri
postanejo tem boljše zanesljivi, če jih bomo zavarovaje
se zvesto podpirali.

Kes je zavarovanje samo na sebi čisto material-
na zadeva, katera nima kot taka narodnega pomena.
Vsak gleda, k ko si svoje imetje zanej v zavaruje.
A če imamo doma mej Slovani take zavode, kateri nam
dajejo pod enakimi, če ne boljimi pogoji, e ako po-
rošivo, kateri ob eni m z nam v našem jeziku občuje-
jo, — je vendar, bi rekli, naša doznost, da se teh za-
vodov držimo ne najemo običkov p ujem, katei nam
v vsakem drugem oziru zatirajo. Si er tu ni vse ej
vse, zavarovati se pri neavtrijkih bank h, p i ka-
terih je po kaki škodi zelo sitno povračila (aka **).

Videl sem v nedeljo, kako je nek debel laški bra-
dač kmeto nagovoril in gladil na vse načine, da bi
jih zavaroval pri banki „Salut“, ktera agent je in zra-
ven zabavljaj čez domače banko, pa se je bil pri ne-
kem spoštovanem km-tu v Rojann opekeli; zavrnil ga je
ta, da Slovenci imamo svoje banke in da nam nio po-
trebe novcev lahom v žrlo m-tai; ollazl je potem
dalje na lov, ne vem, je li dobil kakoga neumneža, ali
ne.

Jaz bi svetoval vsem kmetom, da bi take „laške
lovce“ poslali na Laško.

Pretečeno soboto 28. novembra bila je v tržaški
čitalnici krasna beseda s petjem in igro „Nij ljubosu-
men“, ktera se je morala na splošno žlj udov ponav-
ljati. Petje je bilo izvrstno, ker so jako izšolani pev-
ci pod izvrstnim peyorodjem Hajdrihom, ktereja
tudi zna občinstvo činiti; pelo se je, da bi človek ved-
no poslušal. Naj bolje pa je poslušalec zadovoljil dvo-
spév fletne gospodične Casagrande in iste staro-
sti Krsnikovga dečka, ktera sta „Zdihleji slepca“
tako miho, tako mično pela, da je bilo le veselje slu-
šati, isto tako sta pela potem dečko solo „Moj stank“
in gospodična „Perice“. Zasluženega ploskanja nij bilo
konca.

Igra „Nij ljubosumen“ igrala se je izvrstno, role so
bile prav primerno razdeljene mej najbolje društvene
igralce, želi so grogovito pohvalo, celo „Triester“ je
priobčila v svojih predalih pohvalo društva.

Tržaška čitalnica stopnja je zopet na ono stopinjo,
ktero je nekda zavzimala in odlikuje se posebno v red-
nosti, ktero odbor taktno izdržuje.

Slovani zbirajte se pogostoma v narodnem prista-
nišči in delajte uspešno za domovino slovensko in sploš-
no omiko.

Iz Trsta, 14. decemb. (Izv. dop.) V petek 12. t. m.
je imel mestni zbor zopet sejo. Na dnevnem redu sta
bila dva predloga magistratne delegacije: 1. da se usta-
novi služba mestnega inženirja s tiskom in dve sto gld.
plače in 400 gld. doklade (ne vem, če petletne, ali za
stanovanje); ta bi imel edino nalogo nadzorovati vse pri-
vatne stavbe, 2. da se od zdaj za naprej vpelje davek
15 kr. na vsak štirjaški seženj vsakega novo zidanega

ali popravljenega nadstropja; to poslednje s pogojem,
da cesar ta davek potrdi. Opomniti je treba, da so bila
do zdaj vsa na novo zidana poslopja 15 let vsakega
davka prosta in stara popravljenjena menda 5 let. Glade
novega inženirja je pa treba opomniti, da je mestni
magistrat vselej tako usmiljenega srca, da kadar kateri
potrebnež mater Italijo zapusti, če njima pri rokah ka-
ke zanj s posobne službe — da jo pa ustanovi; ali to pot
se je gojufal, ker mestno starestinstvo nij ne prvega
ne drugega teh nasvetov potrdilo.

Sodnji dan nij več mlač, kajti uže so začeli po
Trstu o belem dnevu duhovi rogoviliti. V Riborgo h.
št. 5 v 4. nadstropji je ravno v petek ljudi duu rojil
in dotična gospodinja nij bila lena, marveč šla mu je
koj po zdravniku — se ve — v cerkev po duhovna. Ta je tu-
di prišel in ne vem ali blagoslovil ali exorcirali (o
tem niso ne časniki ne govorice ljudi zlozni) pri-
šel je bil, in to je, kar nas zelo zanima v 19. veku in
v, kakor se pravi, „colta Trieste“. Da nij bilo ne sluha
ne duha o duuu ampak gola domišljija, nij mi treba
praviti. Jaz, kar mene zadene, se sicer prav malo du-
hov bojim ter sem mirno bahje kvante o tem poslušal,
ali ne tako, ko sem izvedel, da se hočejo zopet „kozec“
po našem „runje“ vseliti, ker bojim se še precej lastne
kože, posebno ker imam le eno. Ko bi jih več imel, bi leh-
ko eno zrtoval. Brali smo, da so se po morji s kozenini
okuzeni iz levanta in ponenta (izhoma in zahoda) v
Trst pripeljali. Živinsko kugo vže imamo v Katinari, šo
človeške se manjka — pa budemo posluzeni ali po nem-
sko „geiforen“. Tudi v Rojann, kakor sem obljubil,
sem bil, ali nič prav posebnega nijsem iztaknil. Dva
ekstrema sta se mi predložila: nad cerkvijo narodna
kmečka čitalnica, ki zares vrlo napreduje, za kar jej
čestitamo, pod cerkvijo tudi ena rariteta, po domače
„klomea“ imenovana. O tej je boljše da molčim, ker
zamorca prati se ne izplača. Pri tej priliki pa na vsak
način ne os ba ne smem pozabiti, naurč našega na-
rodnega mesarja, Vekoslava Dolena, odbornika omenje-
ne čitalnice, kateri si mnogo prizadeva v prospoh tega
narodnoga ogugišča. Kur ga jako diči, je tudi njegova pra-
va slovenska gostoljubnost in nenavajna prijaznost. Bg
ga živi! (V resnici je prijaznost pri mesarjih jako red-
ka lastnost, zato je dovolite, da vštevamo tudi g. V. D.
med rojanske raritete. Op. Ured.)

Iz Dunaja, 13. dec. (Izv. dop.)* (Preširnova
slavnost.) Uže nekaj let sem se je v obče mej du-
najske mladino govorilo, da Preširen, čegar ime je in
mora biti vsacemu Slovenceu sveto, nij brez potom-
cev umrl; govorica se je selaj obistinila, kajti iz
prav dobrega vira smo zveleli, da je zapustil fanta
in hčer. Sinko je umrl v sedmem letu v Ljubljani, hči
pa živi še sedaj na Dunaji in sicer v prav re v n i h,
žalostnih razmerah. Skrb rokoljubov mora biti
tedaj, da temu nekoliko v okom prijdemo ter zadostimo
prošnji, katero je izustil po Stritarjevih besedah pesnik
sam v svoji oporoki. Zadnja kitica Stritarjeve pesni
„Preširnova oporoka“, zložena nalašč za slovesno besed-
o, katero je napravila dunajska omladina 12. t. m.
se namreč glasi:

Še eno prošnjo! — Svetu nepoznana
Siroti bo jokala za menoj.
Živela v tuji zemlji, bo prognana;
Moj rod! na mestu mojini ti ji stoj;
Siroti tebi je v zavetje dana,
Solzé otiraj revi zapuščeni;
Kar nji storiš, storjeno bode meni —!

Slovenska mladina, ki nigdar ne drži križem rok,
ko gre za narodov blagor, sklenila je, vedé da materi-
jalno ne more veliko pomoči, da pa duševno pomaga in
napovedala je zaradi tega besedo v vstopnino, katere
čisti dohodek se ima poseliti ubogi hčeri Preširnovi In
res ta glava nij bil glas upijočega v puščavi. Nabralo so
nij veliko, a za selanje žalostne čase vendar za lošten
čisti znesek od 230 — gold. (Računa natunčnega še
nij!) Pri tem se imamo, se vé, naj več zahvaliti slov.
poslancem, ki so tudi druge odličnjake na svojo roko
vabili. Ob enem smo pa tudi slavili moža, ki je od
nekda sem pravi svetnik dunajskih Slovencev. Beseda
12. t. m. se lahko meri z vsako prejšnjo.

Petje, pri katerem so tudi naši Hrvati sodelovali,
obneslo se je tako, da dela posebno čast dunajskim
studentom in posebno njih neumorno delalnemu pevo-
vduju g. Fr. Grossu. Pa so tudi peveli za to, tenor
Rusa in bariton Ferjančič! Deklamacije so bile izvrstne.
G. Ferjančič je z navdušenjem in srčnim ogujem de-
klamoval Stritarjevo Preširnovo oporoko in Hrvat g.
Badalič je Predadoričev, „djed; unuk“ tako predstavil,
da nij bilo ploskanja ne konca ne kraja. Prvi je kazal
svojo moč v nežnosti, drugi pa v velikanskem spre-
minjanji glasa No, pa Hrvati so uže rojeni govorniki
in Slovenci moramo biti temu gospodu prav hvaležni,
kakor sploh vsem Hrvatom, ki so se tako obnašali, in
s tako gorečnostjo sodelovali, kakor bi ne bilo niti naj-
manjšega razločka mej njimi in nami. In to je prvi
Take lepe bratovske sloge na Dunaji nijsem še doživl.
V činit sreča smo dospeli pa tedaj, ko sta na-
stopila brat in sestra, g. Franjo in gpdčna. Anica
Krežma v Vieuxtempsa: F-dur concertu. Uže njih

zunajnost je tako očlčna, da mora poslušalec očariti.
Franjo, enajstletni dečko, z dolgimi lasi, kratko
suknjico in visokimi škornjicami, je popolnoma na Ado-
nisa spom njal in ko je začel na gosli svirati, poljubiti biga,
da bi nigdar ustnie od njegovih ne odmeknil. In še ne pet-
najstletna Anica — oh, to je nebeška prikazen! Ne, ne, go-
voriti je težko, slisati in vi eti ju je treba. Vsak poslu-
šalec je bil popolnoma zamaknen. To so bili gotovo
naši najljšji, najslajši tren tki. Otroka sta še, lahko re-
čem, in tako virtuoznost! Hrvati in Slovenci so zaradi
njiju prav ponosni. A njih slava je uže znana. Franjo,
enajstletni fante, je lansko leto pri javni skušnji prvo
darilo na dunajškém konservatorij dobil, in kosta
lansko leto ob odprtvi zagrebškega sabora nekoliko kon-
certov v Zagrebu dala odmevala se je njih slava po
vseh hrvaških listih. Kdor ju pozna, njima beseidj, da
bi ju dostojno pohvalil. — G. V. Kolandur, uže znani
hrvaški skladatelj, je tudi kaj ra lovoljn pripomogel
slaviti našega Preširna: njegov „praganek“ je kaj ob-
čutljiva in gineča pesmica. Da se je njemu pri igri na
harmonium ploskalo in nazdravljalo, je bilo prav zaslu-
žena hvala. Sploh se sme umetnijski del popolnoma
meriti z vsakim najboljšim koncertom in letošnja Pre-
širnova veselica prekoša vse prejšnjih let, kar smo jih
jaz videl. Le eno nadležnost smo imeli in to je nekoli-
ko nepripraven lokal, kajti vsak vé, da dvorana, po ka-
teri stebri stojé, nij prev č pripravna za tako veselico.
A odbor „Slovenije“ nij mogel drugače delati, če nij
hotel v velike stroške zabresti, in tako Preširnovi siroti
od baš ne prav velicega dohodka še več odtrgati. Do-
bro je bilo pri tej sobini to, da smo jo imeli zastoni.
V Gartenbaugesellschaft bi bili morali plačati najmanj
100 gld., in zunaj mesta je pa za povabljenca neveden.

Mej gosti so bili skoro vsi slovenski poslanci i
mej temi tudi naš dož. glavar, grof Coronini. Gd.r je
postavljena blaga svrla, tuu kotovo tudi tega blazega
moža ne pogrešamo. Slava mu!

Telegramov je došlo petnajst in mej temi jih je
pet iz Gorice. Nij hlinjnje od moje strani, ako
vam poročam, da sta bila telegrama društva „Soča“ in
goriških pripravnikov najboljše nivilušeno sprejeta in to
posebno od mnogobrojnih Hrvatov; ker sta poudarjala
zdrženo delalnost Hrvatov in Slovencev. Tudi moj pri-
jatelj Martin P. spominjal se je v telegramu Preširna,
s katerim je v Kranji večkrat občeval. Telegram je
distichon in se tako glasi:

„Zmlija domača slovenska rahlo o leva te v Kranji,
Čiroben z Boča olmev ima v Simpsi troj rek.“ —
Zirav Martine! in bog Te živi še mnogo let!

In ti slovenska omladina, ki veš činiti svoje moža,
ki veš utile cum dulce združvati, naj ti bodo globo-
ko vtisnene besede Preširrove oporoke:

Imo slovensko sveto tebi bodi —
Ne srami ga, sramiti ga ne daj!
Da bode spoštovano med narodi,
Surovosti, podlosti ne poznaj.
Povsod naj plemenitost tebe vodi,
Ta pravega Slovenca znači naj!

Na Dunaji 14. decemb. (Izv. dop.) Naša poslanska
zbornica je jako pridna, kajti da bi proračun za bodo-
če leto uže pred božičem tudi v gosposko zbornico pri-
šel v razpravo, imela je prešli teden dvakrat na dan
sejo. Pozno v noč so sedeli možje skupaj, in še večerj ko je
bila pnc nedelja in gosporov dan, so obravnavali svoj stva-
ri, kakor ob delalnikih. V soboto bode menda državni
zbor odgodjen do po novem letu. O predelski železnici
slisijo se zopet slabi glasi; bati se je, da ne bo ne zdaj,
ne v prihodnje kaj s to črto. Če ste čitali razprave v
železniškem odseku, morate biti pnc prepričani, da nij
bilo mej poslanci nigdar neugodnejšega mnenja o tej
zadevi za nas, kakor hoš sedaj. Še taki poslanci, ki so
strašni optimisti bili do sedaj, postali so najhušji pes-
simisti. Dokler bo ta večina vladala v drž. zboru, nij
mogoče, da bi naša predelska železnica pročila. To je
narobe svet! *Za pretelesko železnico toliko prošimo in
prosimo, a ničesar ne dosožemo; za kar pa ne prošimo.
da bi se namreč naša mladina svojemu turo lu izneve-
rila, to pa dobimo v obilni meri. Naučni minister je po
predloženem proračunu v drž. zboru še enkrat za ljudske
sole v Primorji tirjal 8000 gold., v povzdigo nemškega
poduka 7100 gld. Zanimivo je to, kako minister to svoto
proti poslancem zagovarja. „V državnem interesu in v
interesu nemških v Primorji obstoječih srednjih šol, in
da se za to sposobne moči dobé, treba je skrbeti, lu-
di za nemški poduk v ljudskih šolah. Pri tako majhnem
številu nemških prebivalcev ne morejo občine se v to pri-
siliti, da bi javne ljudske šole z nemškim učnim jezikom
same napravila, ampak za to mora država skrbeti. Jaz
mislim, da k tej Strumayerjevi motivaciji nij treba no-
benih razih posnati; to besele, dosta jasno kaže, kaj
naše naučno ministerstvo namrava, in koliko veljajo
vsi sklepi in protesti goriskoga drž. zbora in mestnega
starestinstva!“

Burou čino se je v soboto zopet vrnil iz Trsta na
Dunaj, po tem ko so volite v tržaško kupčijsko zbor-
nico v vladnem znanju izpale.

*) Dops nam je došel od tako zanesljive strani, in ravkriva
tako hude rane naše kmetijske šole, da smo si šteli v dolžnost,
priobčiti ga kakoršen je. Priporočamo ga posebni pozornosti slav.
dež. odbora. Ured.

*! Kedor ne verjame, naj popraša letošnje Če. ovanske po-
gorelce, izmed katerih sta bila dva pri ital. „Unione“ zavarovana.
Malenkostno olškodovanje jim obljubuje — pa tudi tega še nij.
Op. Ured.

*/Ta dops nij od našega navečnega dopisnika.

* Ne bo menda tako huda, pessimisti so vó sili politični.
Naš dopisnik bure s čimniti očali razprave o tej zadevi ali smo
pa iz njih posneli, da je vlada za predloženo črto in če ta vlada
očitno na krivilo in če ona hoče Opaz. Ured.

Arnim—Bismarkova aféra polni sedaj skoro vse redale dunajskih listov. Telegram za telegramom dohaja iz Bérolina in reči se mora, da dunajsko novinarstvo neizmerno skrbi za svoje čitatelje. Specijalni korrespondenti ne telegrafirajo samo glavnih posnetkov, nego vsa razprava od besede do besede. Mislite si, koliko denara potrosijo ti listi samo za eno tako pravdo! — K. P.

Politični pregled.

V proračunski debati drž. zbora je vendar odgovoril minister Stremajer opoziciji in sicer še precej dvorljivo; omenil je, da vlada ne dela krivice Slovanom gledé njihovega maternega jezika in kesneje je celo obljubil, da bode na tirjave gledé narodnega jezika v šoli po mogočnosti obzir jemal. (Zapomnimo si dobro,) da pa more skrbeti za višjo stopnjo omike, ki se da doseči le s posredovanjem nemškega jezika (navadna fraza) in da slovanske univerze nij mogoče napraviti, ker bi nastala na taki univerzi konfuzija jezikov. (Kedo ga je prašal po vseslovanski univerzi). Da se pa nemška kultura dobro podpre tudi v izhodu, obljubil je nemško univerzo v Črnovcah. V ostalem opozorimo čitatelje na dopis iz Dunaja v današnjem listu, iz tega bodo zvedeli, kako pravičen hoče biti, posebno Primorcem, ta Stremajer. — V tej debati je govoril tudi Dolfi Schaffer iz Ljubljane, rekel je, da nij slovenskih učiteljev in da tisti, ki upijejo za slovenski jezik v šolah, sami svoja deca pošiljajo v nemške šole. — Dasiravno se iz nekaterih takih slučajev ne da sklepati na ves narod, je vendar izjava tega zagrizenega Nemškutarja karakteristična za nekatere Slovence. — Vitežič in Klaič sta govorila za zboljšanje avstrijskega pomorstva in za dotično podporo v Istri in Dalmaciji. — Dr. Razlag pa je grajal, da v nekaterih deželah porotniki ne umejo jezika obtoženčevega in dokazoval potrebo, da se uze preiskovati protokoli pišejo v jeziku zatoženca, na kar priporoča ustanovljenje sodišča v Mariboru. — Da se nij noben naših poslancev oglasil zaradi gorških enakih razmer in razjasnil krivice, ki se tukaj Slovcem gode pri porotnih sodnijah, temu se jako čudimo. 14. t. m. je končala debata o proračunu, ki je trajala 14 dni. Vsled sklepa proračuna je za leto 1875 381,370,609 goldinarjev stroškov in 373,082,899 gold dohodkov, sedaj se pokaže premanjkljaja 8,280,710 gold. Iz tega se razvidi, da so poslanci stroške nekoliko brisali. — Sicer pa smo proračun na drugem mestu natančno in kritično pretresali. Državni zbor se je konec tega tedna odgodil do 20. janv. 1875 da se poslanci utrujeni po mnogim delu odpočijejo. — Še pred prazniki pa je tudi gosposka zbornica potrdila proračun brez vsake posebne debate.

Na Nemškem je zdaj najvažnejši dogodek Arnimov proces; državni pravdnik Tessoroff je poudarjal v zatožbi, da pred zakonom je delalec enak diplomatičnemu poslaniku, da je Arnim prilastil si mnogo aktov iz poslanikovega arhiva v Parizu, kateri so državna lastnina, da je tedaj državi nekaj vzela, s čemur je hotel sedajni vladi in državi škodovati, vsled česar predlaga kazen od 2 1/2 let zapora brez izgube čestnih pravic. Zagovorniki Holtzendorf, Munkel in Doekhorn, prvi nemški juristi, so v zagovoru državnega pravdnika ostro pobijali, zanikali državno lastnino aktov, nadalje izrekli, da so s tem procesom državno pravo v nevarnost deli in da je Arnim s postopanjem proti njemu hudo razžaljen. — Ko so državnemu pravdniku še očitali nevednost in ga prav fino oštel, predlagali so vsi trije oproščanje. Zagovor je bil fulminanten, zato je bil bil ves svet radoveden na razsodbo, katera se je proglasila v soboto in je bil Arnim obsojen na 3 mesece zapora.

Na Španskem se vlada počasi pripravlja; Karlisti po svetu telegrafirajo, da so republikance pri Urnietu dobro namahali; ta vest potrebuje še potrjila, ker takim ljudem nij nič verjeti. — Drugod po inostranskem malo novega. —

Razne vesti.

(Volitve za trgovsko zbornico v Ljubljani) se bližajo. — Ker so bile pri sestavljanju komisije, pri izde-

lavanji imenikov in pri razglašanju mnoge pomanjkljivosti, ki so vse na to kazale, da vlada dela brezobzirno na to, da bi v kranjsko trg. zbornico prišli sami Nemškutarji in da bi ti zadnji potem dobili 2 poslanca več v dež. zboru, zaradi teh krivic podala se je deputacija kranjskih narodnih poslancev pod vodstvom Hohenwarta k min. trgovstva, kateri ji je oblubil, da bo reč preiskaval in po mogočnosti popravil in te dni se je podala druga deputacija Slovencev (dr. Costa, dr. Zarnik, V.C. Supan, Horak in Petričič) k deželnemu načelniku kranjskemu g. Vidmanu kateremu so omenjeni gospodje prav odkritosrečno svoje mnenje povedali o čudnih namerah in sredstvih gosp. Vesteneck-a. G. Widmann je sam priznal pomote in obljubil popravka. Narodnjaki kranjski pa za zdaj prično reklamirajo svoje pravice. „Naro!“ ima uže čez 100 takih reklamacij v rokah. Nadjati se je torej, da v kljub nepravilnostim zmaga narodna stranka.

(Gosp. Lavriha) župan v Dolini bobil je od cesarja zlati križec za zasluge, katerega mu je glavar koperski v nedeljo slovesno na prsa pripel.

(Živinska kuga se nam bliža.) Kukor iz prija-teljskega pisma posnemljemo, v Istri živinska kuga strašno razsaja, posebno pa v okrajih: Koper, Pazin in Pulj. Za to pa je c. k. namestništvo v Trstu razposlalo okrajnim glavarstvom: Trst, Gorica in Rovinj okrožnico, v kateri konstatuje živinsko kugo v zgoraj omenjenih okrajih in da se razširjenje te strašne nesreče, ki bode uže itak rečno Istro popolnoma obubožala, zabrani, propove luje sejne v vsej Istri in zauka-zuje deželni glavarjem naj svojim podložnim občinam to naznanijo. Tudi je okrajni glavar, v Volovskem tele-grafoval c. k. namestništvu da se širi živinska kuga v Rupi, Jelšani Lipi, Dolenji, občina Jelšana, potem v Klani, Skalniku in Sisaku, občina Kistva. — V Sežani so tudi zaradi kuge somenj prepovedali. 2 telegra-ma na tukajšno glavarstvo koristujeta, da je živinska kuga v Petrinji blizu Doline v okraju Koperskem in v dveh majarijah prezej zunaj mesta Pola. — Kranjska de-želna vlada je izdala prepoved, vsel katere se ne sme uvaževati iz Primorskega na Krajnsko nobena žival, ka-kor tudi seno in druga krma. V Istri je komisija dala ubiti čez 160 bolnih in sumljivih goved. Zdalj pa bole-zen nekoliko pomelje in oblastnijsi so Dolenjavo okraj Buzet spoznali, kot popolnoma oproščeno živinske kuge.

Tudi gorški magistrat je v okliu opominjal ob-činstvo, naj se natančno drži postav in naj pazi, da ne pride v deželo živina iz drugih krajev. Bodite pozorni go-spodarji, ker nesreča je blizu.

(Is pred porotne sodnije.) V ponedeljek, sredo in četrtek pretek. tedna je bila obravnava proti Suligoju, Kumarju, Mauro, Bultona in Kleinu zaradi tatvine.

Alojzij Suligoj iz Srenje, blizu Star-ga mesta (Civi-dale) na Italjanskem, 22 let star kmet, po tem potepuh, pregnan iz avstrijske države je bil zatožen sedmih tat-vin, vrednosti 600 gold., katere je v osmih mescih skup-no ali posamezno, največ v Gorici doprinesel. Porotniki so ga krivega spoznali in sodnja gaje na 8 let težke je-če s poostrenjem in po tem v izgnanstvo obsodila.

Anton Kumar iz Gornjecerovga, bivši pekorski delalec, a dolgo brez službe, se je okoli potepal in kradel, 23 let star, obdolžen treh tatvin, dveh v druž-bi s Suligojem. Krivega spoznan in na 5 let težke je-če obsojen.

Henrik Mauro, rojen v Farri, a uže dolgo v Gorici naseljen, 21 let star, čevljar, uže večkrat zaradi tatvine kaznovan; zatožen dveh tatvin v družbi z dva-ma pajdašama, bil je krivega spoznan in na 8 mese-cev težke ječe obsojen.

Rudolf Bulton, Goričan, 15 let star, uže več-krat zaradi tatvine tožen, zadnjič, da je v družbi Mau-rov kradel. Tega so porotniki za nekrivega spoznali. Jožef Klein zaradi vdeležbe tatvine je bil na 14 dni za-pora obsojen.

(Zabavo v blag namen) nameravajo napraviti mestjanje raznih stanov v mestnem gledališču, meseca januarja 1875. Zabava bo obstala iz godbe, petja in dramatične predstave. Sodelovali bodo tudi Čitalniški pevci. Čisti dohodek je namenjen fonlu za preskrblje-nje „kuhne“ me-tlih revežev čez zimo, katero dobro-dajno, društvo sestoji iz blagoljubnih go-pa gorških. Tudi tu bivaajoči Slovenci se bodo gotovo vdeležili te veselice, revežem v podporo.

(Imenovanje). C. k. namestništvo za Primorje, je imenovalo za okrajno komisarja gg. konceptista pri namestništvu Cveka in Schaffenhauerja in za koncepti-sta gg. praktikanta Čermaka in Dr. Oschztzadl pl. Mraberg.

(Prebrisan krojač). Neki A. T. krojač iz Lati-sane, Italjan, ki se je pred dvema letoma tukaj na-se'il, ne vedoč kako bi svoje razrušene finance zbolj-šal, prabil je sredstvo, do sedaj še ne zabljeno v narono-g spodar-kih vedah. Prodal je namreč tuje pohištvo, ki ga je imel v najemu, mnogo obl-ke in ro-be njemu zaupane in jo je pobrisal v ne malo začu-denje svojih klientov!

Javna zahvala

dr. Aleksiju Rojcu

za njegov trud pri mojih v grlu bolnih otro-cih, kojega mu noben plačati ne zamore. Dasirav-no za enega ni bilo rešitve v kljub njegovemu veli-kemu prizadetju, rešil mi je vendar se svojo uče-nostjo in se svojim požrtovalnim trudom enega, pri kojem ste bili škarlatina in difteritis, za kar mu ostaneva vselej hvaležna.

Mirno 14. decembra 1874

Friderik in Emilja Goglia

Med. in Chir.

D. MARTIN KERSOVANI,

magister porodničarstva,

Ki se je, iz Gradca prišedši, v Gorici naselil, se p. n. občinstvu priporoča, ter javlja, da bode zdravil na domu vsak dan od 10. do 12 predpoludne. Stanuje: na starem trgu št. 29-tikoma velike cerkve.

Peči za koks

Podpisana priporočuje peči za kur-javo s koksom popolnoma novega sistema, narejene iz ognjotrdaih opek z regulatorjem in notrajšnjo cevjo za ogre-ter zraka; te peči trajajo dolgo časa in grejejo izvrstno s porabljenjem prav ma-lo kurila (koksa). Stanejo na msto po-stavljene in vzilne od 14 do 32 gold. in več z dimno cevjo, dolgo 15" vred.

Hišni gospodarji in vsi tisti, ki ho-čjo po ceni gorke sobe imeti naj se obrnejo

v plinovo tovarno
v Gorici

(Kamnarji, in sploh delalci ki so nava-jeni delati v kamnikih (javah) dobé dela bli-zo Dunaja. — Obrniti se je: Wien Stubenba-stal No. 1, 1. Stock links. —

Dr. Schweiger-jev vegetabilienekstrakt

zdravi pod garancijo celo zastarelo slabost moških v 4ih tednih; vse druge skrivno bole-zni moške kakr tudi ženski v najkrajši do-bi. — I steklenica te pijače velja 2 goll. v. in dobi se tudi navod, kako rabiti jo, vse proti direktni pošiljavi denara ali po po-štnem povzetju. Obrniti se:

Dr. Schweiger

Wien VII Rothenfeldgasse, 60

Prosi natančno in lepo pisane
adresse.

Današnjemu listu smo dodali
prilogo.

Varočnikom in dolžnikom!

Novo leto je na pragu in naročnino je treba ponoviti. Prosimo torej gg. naročnike, da nam pošljejo naročnino za 1/2 leta, to je f. 2.30 po poštah nakaznicah, katere raj se adresujejo na Viktorja Dolence, lastnika „Soče“. Oni naši prijatelji, ki bi Sočo radi prijemali in iz posebnih vzrokov zdaj denara ne morejo poslati, pa naj nam naznani po listnicah, kdaj bodo plačali. — Tisti gospodje, ki hočejo prejemati tudi kmetijski list s podobami, lahko pridenejo naročnini za „Sočo“ še en goldinar, ker samo toliko bo veljal ta list za pol leta za naročnike Soče, mej tem ko za druge velja 3 gold. na leto. Sicer pa bomo priobčili v prihodnjem, zadnjem letošnjem listu natančno dotično naznanilo.

Da bo naš list zmerom boljši postajal, ter da bo zagotovljena njegova prihodnost, kakor to želijo mnogi rodoljubje, treba da naši odličnejši prijatelji list priporočajo po Slovenskem in da sami nabirajo naročnike. Takim, ki našemu listu pridebe več naročnikov, list na zahtevo radi tudi zastoj pošiljamo. — Glede upravitelstva se je dozdej marsikdo pritoževal, v tem obziru smo preskrbeli, da bo z novim letom vse rešeno in trdnost.

Pri tej priliki moramo trdovratne dolžnike, kateri niso še poštne nakaznice ganile, zadnjikrat opominiti, da še v starem letu poravnajo stari dolg v ogib vsem sitnostim in neprijetim. H koncu vsem našim čitateljem prav vesele praznike! Upravištvo Soče.

Ker je bila zadnja številka „Soče“ konfirirana, dodali smo današnjemu listu prilogo, katera obsega novejša dopise in vesti. Tvarine se nam je toliko naraslo da moramo več dopisov za prihodnjico odložiti; naj nam dotični gosp. poročevalci tega ne zamerijo.

Dopisi.

Iz Vipave. — (Izv. dop.) Čitalnica naša je pri svojem obnem zboru volila g. dek. Gabrijana za predsednika, polpredsednika volil obozred sebe, g. M. Cotiča za tajnika, g. Ant. Uršiča ml. za blagajnika in g. g. J. Brica, F. Adlešica, Ant. Vidriča in Rih. Dolence za odbornike. No—ako bode g. predsednik res kot predsednik zvest ostal svojim besedam, katere je po zboru poudarjal: „Vsak človek ima svojo vest in prepričanje—mi pa pustimo liberalnost in klerikalstvo, ter bodimo narodni čitalničarji“, dobro—potem se sme sklepati, da je sestava odbora povolna. Jaz pa še toliko dostavljam k g. predsednikovi izjavi: Bodimo najprej narodnjaki, ne delajmo v čitalnici strankarske politike, ampak delajmo skupno, v skupnih zadevah naša ona mrzenje do drugomislečih, ter spoštujmo njihovo prepričanje in društvo se bole gotovo in lepše razvivalo, kar se je tudi naletati, kajti število družabnikov tako narašča, da nobenkrat prej ne tako.

Iz Podrage na Vipavskem. 22. decemb. (Izv. dop.) Čas bi bil venter enkrat po našem letnem molčanju besedico o naši kmetijski čitalnici pregovoriti, da se ne bode mislilo, da je zaspala. Res je, da javnih veselje nij napravljala zato ker njena za to dovolj srelistev, a namesto veseliam je pa posvetila svoje moči glavnemu namenu, društveni omiki v pospeh. Ona štaja nad 500 zvezkov raznovrstnih knjig in časopisov za razpolaganje.

Pa toliko bi se tudi ne bilo čuditi, ko bi bila šla po poti enako večni kmet. čitalnic, če se pomisli, koliko se je boriti med ljudstvom, ki ima še toliko predsodkov; marsikaj so morali čitalničarji pretrpeti in večkrat tudi sami sebe zatajevati na korist društvene stvari, kateri se morajo osi-bnosti upogniti, ako se hoče, da društvo obstane. Naša čitalnica se je teh načel držala, zdaj je njen obstanek (se ve da s pomočjo nekaterih zunanjih rodoljubov, kateri nas brez svoje koristi podpirajo) osigurjen, kajti privadili in vtrdili smo se popolnoma v društvenem življenju Radosi nam srca napolnuje zavest, da smo zavod obvarovali, tako, da je njegov obstanek gotov.

6. t. m. je imela naša čitalnica občni zbor, pri katerem so se zraven volitve novega odbora tudi pravila premenila in se je tudi naš „oča“ g. dr. Lavrič z velikim nautušenjem za častnega vira izvolil iz nagibov, kateri so se mu po naslednjem pismu priobčili.

Velečastiti gospod doktor! Več t. m. je že minulo, od kar Vas je nemila osoda iz naše sreče izrgala. S tužnim srecem gledal je vsak rodoljub odhajati nam tako dragega, nenadomestljivega moža. Kolikokrat smo Vas živo pogrešali, kolikokrat smo čuli marsikatero narodnjaka zlihiti: dr. Lavriča nam manjka! To zgubo je sosebno živo čutila tudi kmečka čitalnica v Podragi. Ona Vas nij pozabila, ona Vas ne more pozabiti, Vaš duh še vedno veje v njej; on jo jači, on jej daje pogum in ono vstrajnost, katera je pogrebno potrebna za obstanek, društva ki se s toliko težavami boriti kakor ravno čitalnica v Podragi. Vi, častiti gospod doktor, ste bili pri njenem ustanovitvenem nazoču. Vi ste nam nauke dajali, Vi nas navduševali in spodbujali k neumornemu delovanju, in besede Vaše niso padle med skalovje, padle so na plodno zemljo—mi jih nismo pozabili. Nij nij pretirano, ako smemo trdimo, da brez Vas ne bi bilo naše čitalnice ali vsaj, da bi šla ona pot katero je imela večina kmečkih čitalnic na Krajanskem: Pot po kratkem delovanju v propal in večno pozabljenje. Da je ona še danes na trdnih nogah, se imamo zahvaliti živemu spominu na Vas, kateri nas je v za našo čitalnico jako kritičnih časih—in teh je bilo mnogo—kvstrajnosti bodil in—ta lek je pomagal.

Od kar ste se od nas poslovili, smo mnogo britkih skušenj doživeli, v marsičem smo se varali; na marsikoga zidali, a neizrečeno se motili. Spravideli smo, kako istinit da je prigorov. „Nij vse zlato, kar se svet.“ Naj grši materijalizem je sedaj obče geslo, sebičnost in hinavščina sta v naj lepših cvetih, nesamo med nami prostaki, ampak tudi pri naših prvaskih. Demoralizaciji so vrata na stečaj odprta. Pravo čisto rodoljubje je redko. Redki so možje, ki v resnici z vso gorečnostjo svoj narod ljubijo, ki so pripravljeni za pospeševanje narodne zavdnosti svoje duševne in materijalne moči žrtvovati. Solza se človeku vlije, vleti ta žalostni obraz naše mile domovine, in skora bi človek obupal, ko bi se ne nahajale častne izjeme, katere, ako jih vglodamo, tako radostno pozdravljamo, kakor luč, ki se nam v temni noči prikaže, ter nas na pravi pot in do cilja pripelje. Ona taka častna izjema, taka rošila luč ste Vi, gospod doktor. Vaše rodoljubje je čisto kot zlato, Vi ne poznate sebičnosti, tako, da se Vam je celo—ne zamerite gospod doktor, da to omeni mo—o! „narodne“ strani uboštvo očitalo z namenom—Vas smešiti, ker ljubite resnico in ker Vas nij volja se nikomur hliniti.

Mi, gospod doktor, Vas poznamo, mi Vam popolnoma zaupamo. Dolgo smo čakali prilike, da bi ta svoja čutila Vam prijavili. V nedeljo 6. decembra se nam je ponudila. prilika Pri občnem zboru se je soglasno sklenilo Vas, častiti gospod doktor, imenovati častnega uda naše čitalnice, da vsaj nekoliko izrazimo sočutje in spoštovanje, ki ga do Vas gojimo. Gospod doktor! prosimo Vas, zadovoljite se s tem malim z namenjem naše hvaležnosti. Več—žali Bog—nij nam mogoče storiti. Sprejmite srčni pozdrav vseh družabnikov naše čitalnice.

Iz Trsta, dne 21. decemb. (Izv. dop.) Zima je začela nastopiti, kajti čez noč je sneg pobelil okolico z mestom vred. Pravila domačega pol. društ. so uža potrjena. Včeraj ob 4 popoldne je imelo shod pri sv. Ivanu in volilo vodstvo. Izida še na vam.

Mestno svetovalstvo se je v petek zopet posvetavalo in „ad captandum benevolentiam territorii“ na prošnjo okoličanov, ki je bila o! 4000 čih podpisana in zahtevala, naj bi se sedajni krajni glavarji (capi distrettuali po domače klomesarji) in capi villa (vasni glavarji) odpravili in zopet stari župani vpeljali na dnevni red prestopilo, akoravno so vsi okolični poslanci protestovali razun Muhe; posebno pa se je Nadlišek izrazil: „Il consiglio della città calpesta i desideri e diritti del territorio (mestno svetovalstvo tepta želje in pravice okolične)“. Tudi gg. pl. dr. Loser in Bargstaller sta se krepko ustavljala in predlagala, naj se počaka in kak drugi dan po resnobnem preudarjenju to prošnjo reši. Pl. g. mestni poslanec Wittmann je svetaval, da ker je organizacija magistratova še mlada, naj se le odvrne imenovana prošnja, ali pri vsom tem naj se vsaj uzroki na njo navedejo, zakaj?—Tudi ta nij obveljala. Glasovalo se je in 27 glasov veli, naj se preide na dnevni red, 9 pa za ne. Opomniti je treba, da prejšnji župani so imeli 50 f na leto in vsaka vas je imela enega ali pa dva (če dva, sta dobivala po 25 f. vsak) in si jih je vas sama volila takošne kakoršni so ji bili všeč. Z taj pa so „capi rurali“ (okrajni glavarji) po 900 f., „capi distrettuali“ po 500 in „capi villa“ po 200 in 150. Te voli magistrat sam, prav zato so mu pa tudi ponižni sluge in vladarijo, kakor je njemu ljubo, če ne bi službo zabazantali, ker prav iz tega uzroka so provizorično (za časno) imenovani. Koliko denarja bi se lahko prihranilo in koliko bolje bi bile vasi okolice poslužene, ko bi se bilo pri starem ostalo! O tem zadosti. Zopet sem bil v Rojano in veselilo me je srčno videti toliko navdušenih Slovencev zbranih v čitalnici pri tako slabem in grdem vremenu. Nij mi treba javno igrancev, igralc in odbornikov hvaliti, ker jasno je, da, ako bi se zelo ne trudili in ne prizadeli, ne bilo bi mogoče skoraj vsakih 14 dni eno veselico, igro ali takega obhajati. Bila je sicer krvjo kričena, ali vse druge v okolici so prešle, ta je

ostala. Sploh moram obstati, da v Rojano nahajam prav vneto Slovence. V krčmah pri „dodici moreri“ in pri cerkvi popeva se slovensko in sicer prav mile narodne pesmice.

Na Dunaji, 21. decembra. (Izv. dop.) (Bežiči—drž. zbor — predelska železnica — t. Arnost Fürchtgott—Tovačovsky). Tukaj na severji je uža stara navada, da je božičev večer domača zabava v vsaki rodbini in da posebno otroci ne smejo pogrešati ta večer „božičnega drevesca.“ Tudi letos vidiš po dunajskih trgih neizmerno število mladih smrek na prodaj v ta namen in na! vsako prodajalnice visi napis „božična darila“; a če si bo tudi vsaka družina kupila mlado smreko, to je pa gotovo, da darovi, božični darovi ne bodo tako splendidni, kakor prešla leta, kajti lanske leto je borsni polom došel samo do praga, letos je pa stopil uže čez prag. Dobro pri tem je to, da otroci so res otroci in da ne bodo vedeli, koliko so prejšnji darovi stali in se zadovoljijo tudi z malenkostjo, samo da je blišča in leskeča. In za to posebno dobro skrbé dunajski schwindel—bazarji. Stareji ljudje naj se pa s tem tolažijo, da so dosta lepega in drugocenega užili in dobili v prešlih letih, ko so bili egiptovski lonci še polni tedaj še veljavni papirjev mnogovrstnih bank in institutov. — V soboto, 19. t. m. ste bili obe zbornici, gosposka in poslanska, do 20. januarja odgodjeni. Noč in dan je poslanska zbornica sejala, a da bi zanašjo Goriško kaj posebnega vsejala, iz katerega semena bi mi kaj želi, tega ne morem trditi. Kak dar bodo naši poslanci svojim volilem vročili? O predelski železnici, katera je Goričanov smrt in življenje, nij v poslanski zbornici ne duha ne sluha. Če se za kulisami kaj spleta, mi nij znano; v javnost nij tega še nič prodrl. Ministerstvo menda vsaki deputaciji odgovori, da bode prošeno zadevo v pošte vzele. To in nič drugega ne smemo pričakovati tudi od zadnjih uljudnih besedij grofa Auersperga do grofa Coroninija in družih goriških poslancev. Jaz sem v tej zadevi odločen pessimist, in do zdaj se nijsem še varal; da bi se v bodoče varal, bila bi moja najvroča želja.

Nekaj več nade, pa tudi ne dosta več—daja mi postopanje gosposke zbornice. V tej je namreč dvorni svetovalec in univerzitetni prof. dr. Neumann predlagal, naj se železnični odsek potrdi, da preje „ko mogoče poroča o peticijah, došlih za predelsko železnico, da se izve, kakovo stališče ima ta odsek vladni nasproti v tem prašanju. Predlog je sprejet, in nađejamo se, da odsek se ne bo dolgo mudil s poročilom, temuč da ga bo izjavil koj po prvem zasedanji meseca januarija. Če pomislimo, da je vlada za to črto, če tudi noče proti parlamentu inicijative poprijeti; če računimo, da je gosposka zbornica vedno manje ali več vladna; če spoznamo, da je pritrdiver gosposke zbornice temu projektu nekaj pritisk na poslansko zbornico: potem lahko rečemo, da nij še vse izgubljeno. Neumann je pri utemeljenju svojega predloga prav dobro dejal, da ta črta nij važna samo za Primorje, ampak za vso državo. Edino gosposki zbornici imamo še kaj upati, če imamo sploh še kaj upati!

Po dolgi bolezni umrl je v petek, 18. t. m. dobroznani slovanski skladatelj Arnost Fürchtgott—Tovačovsky v 49. letu svojega truda—in muke polnega življenja. Dolgo časa je bolehal in v najhujših revah živl. Njegove kompozicije mu niso, kakor sploh pri Slovanih umetelnost, dosta donašale; njegove službe tudi niso bile premistne; zatoraj so se večkrat milodari pri slovanskih in nemških društvih za-nj pobirali. Tudi tukaj se je videlo, da Slovani in tukaj posebno Čehi ne znajo svojih še živčih mož čislati. Pri družih omikanjih narodnih bi bil tak mož najjrečnejši človek, pri Čehih pa mora stradati. Nehoté se spominjam tukaj tudi slovenskega moža, ki je gledé posebnega znanja gotovo prvi mej Slovenc, in zaradi česar bi morali hvaležni biti, da se nam sploh taki geniji rodé, a tega slovenskega moža sm. dolgo let sovražili samo za to, ker je za glavo viši in užnejši od vseh drugih Slovencev, in kateri mož, če tudi je toliko storil v blagor slov. slovstva, je moral naposled medlo državno službo sprejeti, sam, da si je življenje otel. In v tej službi otrpen izgubljen je sedaj skoro popolnoma za nas, čeravno taci-h mož krvavo potrebujemo posebno sedaj, ko hoče biti vsak le politikar. To je hvaležnost Čehov in Slovencev! To inter parenthesis — Ranjki Fürchtgott pridobil si je uže kot mladenič na Češkem ime dobrega skladatelja. Na Dunaji je bil znan kot ud n. mškega „komičnega kvarteta.“ Dolgo časa bil je dirigent cerkvenega ptja v kapeli ruskega poslanstva in pevovodja slovanskega pevškega društva na Dunaji. Zadnja leta se je tudi pečal s slovenskimi narodnimi pesnimi, katere je nabral po domovini g. Jos. Kocjančič. Slovanski pevci izgubili so moža, katerega nihče ne nadomesti. Bil je ranjki pravi umetnik, blazega srca in jeklenega značaja — Včeraj v nedeljo ob 2 popoldne bil je slovesen pokop, katerega so se slovanska društva udeležila. Mej temi bilo je tudi slov. akademsko društvo, katero je na njegovo raker položilo jako okusen venec z napisi: „Slovenija mojstru v spomin.“

Mej navzočnimi zapazil sem tudi ruskega poslanca Nowikoffa in archimandrita Rajewskoga.

Množice je bilo vse polno; v cerkvi mu je zapelo slovan-ko pevsko društvo „Libera me“ od njega samega zložen, in odpeljali so ga v centralno pokopališče. Večni ti spomin!

Razne vesti.

(Goriška čitalnica) je imela včeraj redni letni občni zbor. Nazočih je bilo 37 udov. — Predsednik g. Jeglič je v nagovoru konstatiral, da je naša čitalnica na dobrih nogah in da je posebno finančni stan ugoden. — Po tem je poročal tajnik o mnogih in lepih zabavah čitalnice v pretečenem letu in naposled je denarničar razložil denarno gospodarstvo preteklega l. in predlaga proračun za prih. leto; v zadnjem se nahaja tudi točka za nakup novega glasovira, kar so zborniki z veseljem na znanje vzeli. Ko predsednik pozivlja nazočne k novi volitvi, se oglasi k besedi g. Ferfila Anton in predlaga, da se gosp. Jeglič za njegovo nevrudljivo mnogoletno delovanje za ta važni zavod in za takšno postopanje mej časom pripravi izrazi spoštovanje in veliko zaupanje društvu s tem, da se ga voli per acclamationem za predsednika. Vsi nazočni pozdravljajo ta predlog se živostno in torej obvelja. — G. Jeglič se zahvaljuje za veliko zaupanje in obljubi, da bo tudi v bodoče z vsem skrbom za našo čitalnico, prosi pa gosp. družabnike, da ga tudi v bodoče tako podpirajo, kakor so ga lansko leto. — Ant. Ferfila prosi spet besedo in predlaga v tehni-m govoru, da, ker se je pokazala pomankljivost statutov, naj novi odbor pregleda statute in prenaredi, kar je potrebno, k dotičnim posvetom pa naj privabi tudi nekatere neodbornike strokovnjake, pri tej priliki naj prevlari, če ne bi se dalo združiti s čitalnico tudi rokodelsko bralno društvo, da se tako tudi nižji stanovi pridobijo za narodno umsko. Ko bo delo pripravljeno, naj potem odbor skliče izvaoredni občni zbor.

Ta predlog se je soglasno sprejel. Na to je začela volitev odbora; izvoljeni so: Vikt. Dolencec za denarničarja, za odbornike pa gg. prof. Erjavec, profesor Vodušek, prof. Šantelj, Anton Hrbar, France Vidic, kaplan, Batal Leopold, Anton Ferfila in za namestnika gg. Aug. Leban in August Jakopič.

(Porotniki slovenski) te sešija so ministrstvu odposlali sledečo važno prošnjo. Veljavno e. k. ministristvo! Od 2. decembra tega leta smo skozi celo dolgo sešijo po pisani porotnikov in nabrali smo zadoosti skušenj, da moramo o vredbi porotni h so in j t meljno soditi. Žalib g je ta vredba v nas zapustila prav slab utis. Videli smo, da je ona zatožnem n v rna, da je narodnosti slovenski v kvar, porotnikom pa v veliko škodo brez nobene potrebe.

Porotniki so vsled mešani, italijanske so in slovenske narodnosti, prvi v čelju ne razumjo slovensko prav nič, Slovenci pa v čelju le kaj malega italijansko.

Če je zatožence in če so preči slovenskega rodu, rabi se tolmač, konečni govori državnega pravdnika in zagovornika in razume predsednik v se pa govorijo le v italijanskem jeziku. Tedaj jih ne razumjo zatoženci, slovenski porotniki pa v veliki večini malo, in prav nič, če so učene razprave o postavah in lepi italijanski razvite.

V kako nesrečnem položju je po tem tak-m ubogi zatožence, ki ima zadnjo besedo, in o katerem se do sodbe ne ve, ali je kriv ali nekriv. V kakem nevarnem položju so slovenski porotniki, ki morajo pred bogom po naj ožji vesti soditi in niso natunjo razumeli prevznih govorov. Italijanski porotniki imajo vsaj tolmača, vendar so reči, da tolmačena beseda nij nikdar to, kar izvirna in nekaterikrat se hitri dvogovori med zatožencem in pričo celo ne dajo prevoditi. Tu ti je pomena in namena porotnih sodnj, da so zatoženci in porotniki doma iste narodnosti, da se natunjo razumjo v vsakem obziru. Če tega nij, je protna solnija, ta izvrstna svobodščina naraba le popačena podoba teh sodnj in svobode.

Vrh vs-ga tega so porotne sodnije vredjene kakor sedaj, porotnikom v veliko škodo. Tolmačevanje zavleče obravnavo, in v sešaji sešiji se je nabralo toliko obravnav, da smo morali pripravjeni biti več ko tri tedne, kar se lahko zgodi vsiko l. to. To pa je nam vzročilo velike stroške, odtegnilo nas je našim domačim opravkom in jako nas je tudi vtudilo, vse to pa brez potrebe, ker bi se vse gori omenjene glavne napačnosti in naše gotove škode po našem menenju lahko dale odpraviti s tem, da bi se napravila dva imenika porotnikov, slovenski in italijanski na isto enako samega. Tako bi se brame na pol zljutio, vsem drugim potrebam zalostilo, in porotni sešaji bi se ljudem priljubile, kar se do sedaj niso mogli prav zaradi razsedetih uzrokov ne.

Veljavno e. k. ministristvo! V imenu pravice in resničnega pravosodja, v imenu prave svobode in bistva porotnih so nj, v imenu svojih vestij, in tu i gl. le naše opravičene materijalne interese, prosimo naslanja se na uetično petičijo političnega društva „Sicel“ dne 30. aprila 1874 in na zad. v. i. interpellacijo naših deželnih poslancev od 10. septembra 1874, naj veljavno e. k. ministristvo pravosodja blagovoljno vse vpoti, kar je treba, da se §. 14 postavbe od 23. maja 1873 št. 121 prenaredi v tem zmislju, da se imata za porotno

sodnijo v Gorici dva imenika porotnikov napraviti slovenski in italijanski in da se ima cela obravnava za slovenske zatožence vršiti v slovenskem jeziku.

A. Robič, Rihenberg, J. Faganel, Osek, J. Bandel, Gabrije, A. Faveti, Škrilje, Peter Carneli, Kanal, Dr. Lavrič, Tomlin, Dr. Jakopič, Gorica, Ant. Segalla, Kanal, Jožef Komel, Ajšovica, Ant. Jakonič, Brda, G. Sealettari, Merna, Giov. Bortolomei, Solkan, Dr. Abram Gorica, Jožef Collierig, Jožef Juch, Gorica.

(Preširnova hči). Kedor hoče Preširnovi hčeri, Ernestini, ki živi v naj revnejših razmerah na Dunaji, kakdar poslati naj pošlje ali uredništvo, ali pa dr. Ferd. Pogazhniku na Dunaj; I. Riemerstrasse. Vsak najmanjši donesek bo le hvaležno sprejet.

(Zahvala.) Vsem tistim gospodom, ki so pri besedi kaj dali v podporo Preširnovi hčeri, ali pa po dražih svoj denesek vročili, bodi izrečena naj srčnejša zahvala. Enaka zahvala bodi istim solistkam in solistkam, ki so vsi brezplačno pomogli k izvršitvi tega blagodejega koncerta, če tudi niso članovi akad. društva „Slovenije.“ (Odbor)

(Iz pred porotne sodnje). Zatožnec, Jožef Prezelj, trgovec iz Tolmina, 48 let star, oženjen, zatožen sleparstva, da je lastnoročno delal falsificirane privatne dokumente in sicer 9 pobotnic, katerih se je poslužil v pravi z Jožefom Boldrinijem in je pri zaslišanju kot originala po svojem zastopniku advokatu Dr. Tankliju izdal, z namenom oslepariti svojega nasprotnika Boldrinija za 3557 f. 41.

Bil je ol porotnikov krivega spoznan in na eno leto ječe obsojen.

2) Zatoženci: Peter Gabrijevič iz Prebšča, sedaj v Pevni naseljen, 69 let star, zidar; po tem njegova žena, Tereza Marinič 53 let stara in nja sin Jožef 27 letni mladenič, zidar. — Zatoženi so zaradi slepasko in izmišljeno ponrejenega poglbo, s katero so hoteli oslepariti in si prisvojiti poselevane pravice Antona Primožiča in s tem učiniti mu škode od 866 f. 10.

Oč: in mati sta bila ol porotnikov kriva spoznana in na eno leto ječe obsojena. Sin Jožef je bil nekrivega spoznan.

3) Zatožnec: Anton Molere iz Figovce, 26 let star, km-t; zatožen ubijalstva, da je 2. maja tega leta se sovražnim namenom nipa lel rancega Martina Boldrinja in ga s kamenom tako po glavi udaril da je vsled tega udarca umrl. Porotniki so za nekrivega spoznali.

(Novejša politične vesti). Cesar bo potoval na spomlad v Dalmacijo, spremljal ga bode en minister. Namestništvo tržaško je prepovedalo goriskemu naškofu najemanje italijanskih pridigarjev, ki so navčno pridigali o postnem času v veliki cerkvi. Nasledek konfesijskih postav: Bismark se je odpovedal kancelarstvu, pa cesar nemški nij sprejel odpovedi. Nue fraie Presse je uže jokala po Bismarku in celo rekla, da Nemška ne more naprej brez Bismarka; kaj pa če ta mž umre? Stj je uže star. — Arnim je proti razsolbi rekuriral. — spanjske predsednik in njegovi ministri se hočejo odpovedati. Ta vest nij popolnoma zanesljiva. Zarad hude zime so prenehali boji mej Karlisti in vladno armado.

Na Francoskem vlada proti Bonarpartistom ostro postopa; boji se zarot te stranke.

(Va deželni vino in sadjerejski šoli) na Slapu pričel se bodi prve dni bolčega leta 1875. posetni brezplačni poluk v trtozeji kletarstvu za ukaželne mfade gospodarje. Klor se hoče tega poluka uležiti, oglasi naj se do prvega januarja pri volstvu šole.

(Državni proračun za leto 1875.) Iz „Naroda“ posneham sledeče date v proračun za 1875, da bodo čitatelji preprčuli se, kako se protrosi za ene reči dosti preveč, za druge pa premalo. Stroški za leto 1875 v naši polovici države bodo znašali 381 milijonov 782 tisoč gl. l.; dohotki pa samo 339 milijonov 429 tisoč gl. l., mej katerimi pa je za 1 1/2 milj. gl. l. prolanih državnih posestev, potem za 5 milj. državnih obligacij, tako da se pravi deficit mora na najmanje 46 milijonov gl. l. računati. Mej stroški so največji za plačanje obresti državnih dolgov 91 1/2 milj. gl. l., in za armalo in druge skupne zadeve 76 milj. gl. l., potem za finančno ministristvo to je za sprejemanje direktnih in indirektnih davkov, cola itd. 72 milj. gl. l. Zanimivo je vedeti, koliko gre od vsakih 100 gl. l. davka na različne oddelke državnih stroškov, ker se po tem najbolj vidi razmerje mej stroški za razne namene.

Ol 100 gl. l. davki se potrošijo: obras ti državnih posojil 23 gl. 88 kr. armalo in skupne zadeve 19 gl. 83 kr. finančno ministristvo 18 gl. 83 kr. tedaj na 620 f. in ostane samo 38 f. za vse druge državne potrebe, namreč za: trgovniško ministristvo 6 gl. 36 kr. polpore železnicam 5 gl. 44 kr. justično ministristvo 5 gl. 34 kr. minist. notranjih zadev 5 fl. 16 kr. minist. za naua in kultus 4 gl. 39 kr. kmetijsko ministristvo 3 gl. 91 kr. penzije 3 gl. 31 kr. (!) deželno brambo 2 gl. 08 kr. najvišji dvor 1 gl. 21 kr. državni zbor — 39 kr. upravo državnih posojil — 30 kr. ministristvi svet — 16 kr. najvišji računski dvor — 14 kr. državno sodšče 1 kr. skupaj 100 gl. l.

Za najvišji cesarski dvor se ima plačati 4,650.000 gl. l., po pogodbi leta 1867 z Ogersko skleneno, tud.

stroški za skupne zadeve se naslanjajo na ono pogodbo, vsled katere imamo 70 gl. l. plačati, Ogersko s Hrvatsko pa samo 20 gl. l.

Švota za državni zbor znaša 648.000 gl. l., rednih stroškov, 1/2 milijona pa izrednih za zidanje novega parlamenta, kateri se ima v 5 ali 6 letih doizdati.

Za ministristvi svet gre 619.000 gl. l., vmes je 50.000 gl. l., dispozicijskega fonda, celo nepotrebnih, kakor je tudi minister brez portefeilla dr. Unger prav nepotreben.

Ministristvo notranjih zadev zahteva 19. milj. 476.000 gl. l.; za politično upravo v kronovinah, deželne vlade, okrajna glavarstva gre 5,595.000 gl. l., za policijo 3,622.000 gl. l., za državne stavbne urade 1,176.000 gl. l. Za državne ceste se potroša 5 milj. 899.000 gl. l. Izrednih stroškov za ceste, mej katerimi je za Primorsko 27.000 gl. l. je 1 milj. 191.000 gl. l. Za poprave in dela ob rekah gre 880.000 gl. l., rednih in 1,160.000 gl. l. izrednih stroškov (za reguliranje Save na Kranjskem 10.000 gl. l. Drave na Koroškem 10.000 gl. l. Anize, Mure, Drave in Save na Štajrskem pak 35.000 gl. l.)

Ministristvo za deželno brambo potroša 7,377.000 gl. l. rednih stroškov, in 1 milijon gl. l. izrednih stroškov za oboroževanje deželne brambe; za deželno brambo 3,156.000 gl. l., in za žandarmerijo 3,800.000 gl. l.

Ministristvo za naua in bogočastj ima vsako leto večje stroške tako, da zdaj stroški za bogočastje 5,325.000 gl. l., za nauk pa 10,421.000 gl. l. znašajo. Tu di mi z veseljem pozdravljam, da se bolj nego kdaj skrbi za razširjenje poluka mej ljudstvom, ako se pa stroški povekšajo samo v prid enega naroda, drugi naroli zlasti slovanski pa morajo svoj denar donasati v ta namen, da se jim listna narodnost jemlje, potem se nam ne more zameriti, če se izrekamo proti vladno rastočim stroškom naučnega ministristva. Potrosi se za vsoučilišča 4,118.000 gl. l., za gimnazije 2,424.000 gl. l., za realke 1,432.000 gl. l.

Finančno ministristvo potrebuje za centralno vodstvo, za finančne urade itd. 4,577.000 gl. l., za finančno stražo 4,298.000 gl. l., za davkarske urade 3,940.000 gl. l., za colne urade 1,420.000 gl. l., za uredbo gruntne ga davka 2,550.000 gl. l. (!). Sploh bodo stroški za uredbo gruntne ga davka znašali 17 do 18 milijonov golinarjev, predno bo le stvar dokončana in gruntni davek uredjen, to je povekšan. Za kulonje soli se potroši 3,610.000 gl. l., za napravljnje tobaka 24,238.000 gl. l.; dohotki, ki se morajo v mali loteriji izplačati, znašajo 10 milj. 783.000 gl. l.

ri trgovniškem ministristvu, so glavni stroški za pošto 15 milijonov 120.000 gl. l., za telegrafe 4 milijona 160.000 gl. l. Km-tijsko ministristvo potrebuje 11 milj. 592.000 gl. l. in sicer največ za gospodarstvo z državnimi posestvi.

Ministristvo za pravosodje potroša 20 milj. 517.000 gl. l., mej temi 17 milj. za sodnijsko upravo in 2,180.000 gl. l., za kaznilnice.

Pokojnina za uradnike, ki žive v pokoji, znašajo velikansko švoto 12 milj. 475.000 gl. l.

Železnicam, katere so z državnim poroštvom zidane, morajo se dati velike podpore, da morajo plačati obrsti svojim delničarjem. Za leto 1875 je treba 17 milj. 693 gl. l. Največ, namreč 4 in pol milijonov dobi Rudolfska železnica.

Nekaterim deželam se mora iz državnega fonda dati podpora za zemljiščni odvezni fond. (Italisko 2 milijona 624.000 gl. l., Bukovina 409.000 gl. l., za Krajsko pa finančni odbor nasvetuje 170.000 gl. l.)

Stroškom nasproti so glavni dohodki, neposredni in posredni davki, colnina, sel, tobak, kolek, pristojbine, loterija, mitnice, pošta in telegraf, dalje tudi iz državnih posestev.

Ol neposrednih davkov znaša: gruntni davek 36.500.000 gl. l. hišni davek 21.500.000 gl. l. priobinski davek 8.330.000 gl. l. prihodinski davek 21.000.000 skupaj 87.770.000 gl. l.

Colnina nese 21.326.000 gl. l.

Ol posrednih davkov znaša:

Užitniški davek (davek) 59.900.000 gl. l., in sicer nese največ davek na pivo: 24.980.000 gl. l., na cukor 11 milj. gl. l., potem na žganje 8 milj., na vino in mošt 4 milj., na meso tudi 4 milj. gl. l.

Sol vrže državi 19,180.000 gl. l., tobak 58 milj. gl. l. (!) Ta davek vsaj zadene samo tistega, kateri ga hoče plačati, to je tobak ali cigare pušiti, ali pa snofati, kar oboje nij baš potrebno za človeka. Sol pa mora vsak uživati, tedaj bi se pač morala cena znižati in tudi živinska sol zopet vpeljati. Koleki znašajo 15,225.000 gl. l., pristojbine in takse 34 milj. gl. l., mala loterija pa nese 17 milj. 293.000 gl. l. Če se odračunajo dohodki, katere država izplača v zaslu 10 milj. so tisti, ki stavijo v loterijo še zmirom za 7 milj. gl. l. na školi. Res čis bi bil, da se ta srnost čis davek enkrat odpravi. Ol mitnic dobva država 2,630.000 gl. l., ol pošte 16 in pol milj., ol telegrata 3,260.000 gl. l. Državna posestva dajo 11 milj. gl. l.

Sicer so še razni manjši dohotki pri vsakem ministristvu, a vse skupaj venlar za 18 milijonov gl. l. zastaja za državnimi stroški.

(Odborni odbor) e. k. kmetijskega društva bude 23. dec. t. l. ob 10. uri predp. v društveni pisarnici.